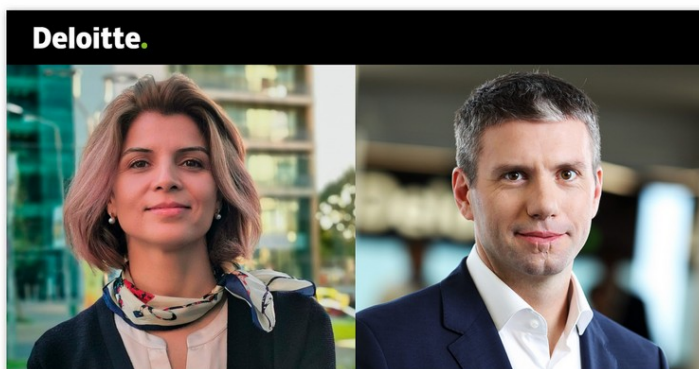

Patru ani cu IFRS 9 – reminiscențe ale IAS 39

Au trecut patru ani de la data aplicării inițiale a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară („IFRS”) 9 „Instrumente financiare” și, de un an deja, Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate („IASB”) desfășoară activități legate de revizuirea ulterioară punerii în aplicare a acestui standard. Aceasta este o ocazie pentru a reflecta dacă IFRS 9 a îndeplinit așteptările participanților din piața. Pe de altă parte, raportarea pentru sfârșitul anului 2021 este un moment bun pentru ca entitățile care întocmesc situații financiare conform IFRS să își revizuiască politicile contabile și prezentările de informații referitoare la instrumentele financiare din situațiile lor financiare.

Scopul unei astfel de revizuri ar trebui să fie identificarea posibilelor elemente ramase din Standardele Internaționale de Contabilitate („IAS”) 39 și să planifice corecțiile corespunzătoare, dacă este necesar. Oarecum neașteptat, se mai pot găsi urme ale predecesorului IFRS 9 în situațiile financiare publicate.

Categorii de instrumente financiare

Politicile contabile includ uneori categorii neactualizate de instrumente financiare, cum ar fi împrumuturile și creanțele, activele disponibile pentru vânzare sau activele deținute până la scadența. De asemenea, există situații în care categoriile din situația poziției financiare sunt în conformitate cu IFRS 9, în timp ce alte porțiuni ale situațiilor financiare se referă în continuare la categoriile din IAS 39, de exemplu, în nota privind valoarea justă sau în notele explicative la elemente individuale din situația rezultatului global. Este de remarcat faptul că termenul de „împrumuturi și creanțe” poate fi încă observat. Unele entități explică prin faptul că nu este o *categorie* din IAS 39, ci o clasă de instrumente financiare pe care entitățile o pot defini. O astfel de abordare poate fi justificată în unele cazuri, dar este greu de motivat atunci când entitatea nu are împrumuturi acordate – astfel, este pur și simplu o politică rămasă de la IAS 39, care trebuie modificată.

Investiții în capitalurile proprii

IFRS 9 a introdus cerința de evaluare a investițiilor în instrumente de capital la valoarea justă. Conform IAS 39, aceste investiții puteau fi evaluate la cost. În IFRS 9, nu mai există nicio astfel de scutire pentru deținerile de instrumente de capital nelistate. Contrar prevederilor IFRS 9, multe entități încă nu își evaluează investițiile în instrumente de capital la valoarea justă. În unele cazuri, entitățile presupun că o estimare adecvată a valorii juste este costul de achiziție. O astfel de posibilitate este permisă de IFRS 9, dar într-o măsură limitată și ar trebui considerată o excepție, nu o abordare adoptată pentru evaluarea investițiilor în instrumente de capital. Atenție deosebită trebuie acordată investițiilor în instrumente de capital nelistate care au fost achiziționate cu mult timp în

urma. Imediat dupa achiziționarea lor, se poate presupune ca prețul de tranzacționare este o aproximare a valorii juste. Cu toate acestea, în anii ce urmeaza, aceasta valoare înceteaza sa mai fie reprezentativa, deoarece rezultatele financiare și circumstanțele pieței se schimba (de exemplu, din cauza pandemiei de COVID-19, a modificarilor prețurilor la energie sau a extinderii activității emitentului). Prin urmare, exista riscul ca valorile contabile prezentate sa fie învechite și, astfel, ca rezultatele financiare sa nu reflecte modificarile valorii juste a investițiilor în instrumente de capital nelistate.

Pierderi din credit preconizate

În conformitate cu IFRS 9, deprecierea activelor financiare (și a altor expuneri din credite aflate în sfera de aplicare a IFRS 9) este recunoscuta pe baza modelului pierderii preconizate. Aceasta înseamna ca activele financiare evaluate la cost amortizat, activele financiare evaluate la valoarea justa prin alte elemente ale rezultatului global, precum și contractele de garanție financiara încheiate, angajamentele de creditare, activele contractuale și creanțele din contractele de leasing sunt supuse recunoașterii ajustarii sau provizionului pentru pierderi. În consecința, expunerile menționate mai sus nu fac obiectul unor teste de depreciere care ar determina daca deprecierea a avut loc sau nu. Prin urmare, ar trebui sa se urmareasca faptul ca prezentarile de informații sa nu se refere la conceptul de testare a deprecierei, având în vedere ca pierderile din credit preconizate sunt recunoscute pe întreaga durata de viața a unei anumite expuneri din credit, și nu doar dupa apariția unui eveniment de pierdere. În plus, politicile contabile abordeaza uneori reluarea pierderilor din depreciere în conformitate cu IAS 39, în loc sa se refere la modelul de pierderi din credit preconizate și la trecerile de la un stadiu la altul.

Pierderile din credit preconizate pentru creanțele comerciale sunt adesea calculate cu ajutorul matricei de provizionare, care se bazeaza pe date istorice privind încasarile și numarul de zile de întârziere. Ratele de pierdere prezentate pentru perioadele de întârziere indica uneori faptul ca modelul de pierderi preconizate nu a fost implementat pe deplin. De exemplu, daca rata de pierdere pentru perioada „mai puțin de 90 de zile întârziere” este de 1%, pentru „perioada 90-180 de zile întârziere” este exact 50%, iar pentru perioada „peste 180 de zile întârziere” este exact 100%, am putea crede ca aceasta abordare nu este nicicum diferita de un model conservator sau prudent care a fost aplicat de-a lungul anilor în conformitate cu cerințele IAS 39. Aceasta impresie poate fi adesea confirmata de situațiile financiare publicate de entitate înainte de 2018, incluzând aceeași abordare a deprecierei creanțelor comerciale.

În plus, merita acordata atenție modificarilor care au fost introduse în IFRS 7 “Instrumente financiare: prezentari de informații”. În ciuda adaugarii de noi cerințe, IASB a eliminat cerința de prezentare a informațiilor pentru activele financiare a caror scadența este depășita, dar nu sunt depreciate. Aceasta modificare este rezultatul direct al unei schimbari fundamentale în ceea ce privește recunoașterea pierderilor din credit. Prezentarile de informații corespunzatoare paragrafului eliminat din IFRS 7 ar trebui eliminate din notele explicative la situațiile financiare, deoarece acestea se refera la cerințe care nu mai sunt aplicabile.

Daca urmele ramase ale IAS 39 se refera numai la nivelul narativ, îmbunătățirea care se impune se rezuma la o citire atenta a întregilor situații financiare și la actualizarea acestora în consecința. Entitățile se confrunta cu o provocare mult mai mare atunci când prezentari de informații învechite rezulta din anumite neconformități cu IFRS 9. Aceste deficiențe pot rezulta, printre altele, din simplificările care au fost necesare din cauza implementarii cu întârziere a cerințelor IFRS 9. Trebuie subliniat ca este posibil ca simplificările folosite la aplicarea inițiala a IFRS 9 sa și fi pierdut justificarea de-a lungul anilor.

IFRS 9 este descris în continuare ca fiind un „standard nou”

Unele situații financiare se refera în continuare la IFRS 9 ca la un standard nou. Acest lucru poate rezulta din descrierile elaborate în primul an de aplicare a acestui standard. De asemenea, pot fi întâlnite referiri la modelul „nou” de depreciere. Uneori, prezentarile de informații se refera la IFRS 9, dar în alte arii nu exista referințe

similare (de exemplu, la IAS 2 sau la IAS 19). Este cel mai adesea o rostogolire a informațiilor prezentate în situațiile financiare aferente anului 2018, care au fost întocmite în conformitate cu IFRS 9, dar unde cifrele comparative au fost determinate pe baza cerințelor IAS 39, în conformitate cu posibilitatea permisă de a nu retrata cifrele comparative.

Aplicarea IFRS 9 – un proces, nu un efort unic

În cazul unor situații financiare, se pare ca aplicarea IFRS 9 a fost doar un efort unic. A fost realizata de entitate fie pe cont propriu, fie cu sprijinul unor entități externe, dar nu s-a tradus într-o modificare a abordării cu privire la instrumentele financiare. În scopul trecerii de la modelul pierderilor suportate la modelul pierderilor din credit preconizate, au fost analizate date istorice și au fost determinate ratele pierderilor dar, de atunci, rezultatele obținute nu au fost actualizate. Între timp, este posibil ca riscul de credit pentru creanțele comerciale sa se fi modificat semnificativ, nu numai din cauza pandemiei, ci și din cauza schimbarilor în structura societăților rezultate din intrarea acestora pe piețe noi (sau, dimpotriva, în urma retragerii din anumite zone geografice). Deși menținerea ratelor constante ale pierderilor pe parcursul unui orizont de un an sau doi ani poate fi adecvata, datele cantitative calculate pe baza performanței pentru o perioada de observație care s-a încheiat în urma cu patru ani (de exemplu, 2015-2017) ar trebui revizuite și actualizate.

Concluzie

Exista diverse motive pentru care aspecte ce țin de IAS 39 pot fi încă întâlnite în situațiile financiare. Unul poate fi neactualizarea descrierilor din notele explicative cu privire la instrumentele financiare, deși valorile raportate sunt conforme cu cerințele IFRS 9. Cu toate acestea, este mai problematica nerespectarea anumitor cerințe din IFRS 9. În cazul în care exista arii în care IFRS 9 nu a fost aplicat integral sau consecvent, remediile respective trebuie planificate imediat. În cazul deficiențelor semnificative, poate fi necesara ajustarea soldurilor inițiale. Orice problema nerezolvata trebuie soluționata înainte de publicarea raportului anual pentru exercițiul financiar 2021. În cazul în care reminiscentele IAS 39 țin doar de aspecte de natura narativa, este recomandata actualizarea șablonului situațiilor financiare cât mai curând posibil.